

2016 - anul COȘBUC (XX)

Dumnezeu are duh care învie și susține, omul are suflet care vrăjește și distruge, iar animalele au bleasc!

Iuliu Bugnariu povestește în „Contribuții la viața și activitatea lui George Coșbuc” despre copilăria acestuia: „Îmi aduc bine aminte cum între ore, când copiii ieșeam afară, îi plăcea să sară, să alerge, să facă gimnastică, iar iarna să facă oameni de zăpadă, cu cari vorbea nemțește și le da ordin să păzească curtea. La sărbători mari, la Crăciun îi plăcea să umble a colinda, iar la Botezul Domnului să umble cu steaua de la o casă la alta. Pare că și acum îl văd cum se-ntorcea de prin sat cu buzunarele pline de nuci, alune și mere căpătate de la baba Nătoaie și de la Ana Ursului. Babele îl aveau drag, căci era băiat isteț, glumeț și drăgălaș.”

Băiatul „Georgica popii”, când s-a făcut mare, a explicat contemporanilor - dar și posterității - expresia „**I-a suflat în borș**”:

«Înțelesul: „a supăra pe cineva, a-l lua pe dinainte, a-i face în ciudă, a-l lăsa cu buzele umflate”.

Am cetit undeva - nu-mi mai aduc aminte unde - că zicătoarea se explica așa: eu am o mâncare mai bună, tu ai borș; eu nici nu mă uit la borșul tău, îl desprețuiesc și suflu în el.

Explicarea e cu totul tot neadevărată. E departe griva de iepure.

Originea zicătoarei trebuie căutată în credințele și obiceiurile țăranului.

Mai întâi să lămurim o credință. «A sufla» în zicătoarea noastră are înțeles propriu: a sufla în borș, cum sufli în foc ori în mâncarea ferbinte. «Suflarea» omului e o putere fărmeacătoare, căci «sufletul omului e de la dracul» (suflet în înțeles fizic, aerul respirat). Dumnezeu are *duh* care învie și susține, omul are *suflet* care vrăjește și distruge, iar animalele au *bleasc*: duhul e spirit imaterial, sufletul e și spirit și materie, iar bleascul e numai materie (aer). Duplicitatea sufletului omenesc «a făcut-o dracul în ciuda lui Dumnezeu» și e de înțeles mirarea satirului din poveste, care nu vrea să facă tovărășie cu omul și se sperie când vede că dintr-aceeași gură omul suflă și fierbinte, ca să-și încălzească mâinile, și rece, ca să-și răcorească ciorba.

«A sufla peste voinici» însemnează a-i răpune; de aceea, în povești, dau vrăjitoarele povețe celor ce vreau să facă vrun rău vitejilor: «Unge-l cu unsoarea asta pe la gene și suflă-i de trei ori peste ochi, că va adormi buștean.» Baba, care se teme de câinii na-vede, n-aude, na-greul-pământului, dă voinicului trei fire și-l roagă să sufle peste ele; puterea cânilor a fost vrăjită și degeaba-i sumuță stăpânul, căci ei nu se mișcă din loc. De obicei voinicii adorm când e primejdia mai mare, căci «suflă peste ei» un vânt trimis de zmei, sau zmeii înșiși sânt vântul. Și caii au această putere - dar numai cei năzdrăvani: pe o nare suflă foc să înfierbinte baia feciorului de împărat, pe cealaltă suflă crivăț, ca să răcorească baia Ilenii Cosinzenii.

Noi, târgoveții, suflăm în apă, în vin, în bere, ori ca să depărtăm praful de pe suprafața lichidului, ori numai așa. Țăranul însă, ferească Dumnezeu. El varsă câteva picături «de sufletul morților», ca să depărteze praful de pe suprafața lichidului, în joc sau de distracție nu suflă niciodată. Bărbații sânt mai «abuzivi», iar cei ce au a face cu orașenii suflă și în vin și în apă, ca și

în bere, ca să depărteze spuma. Femeile se țin însă ca orbul de gard de această credință și foarte des întâlnești țărance care nu vreau să sufle nici măcar în lumânare ca s-o stingă.

Când țaranca pune borș, iese în curte ori în stradă și trage de ureche ori de cap pe cel dintâi creștin, ca să se înăcrească borșul, cum s-a înăcrit omul de supărat, că-l tragi de păr. «Acru borșul!» zice ea. «Acru să-ți fie!» zice râzând cel tras de ureche, dacă e om al casei sau un prietin. «Ba fie-ți al dracului borșul!» zice supărat altul. Acesta, tocmai fiindcă înjură, e «omul borșului», căci țaranca l-a «înăcrit», așa cum ar vrea să-i fie borșul. Dacă cel tras de cap e om de-al casei sau o vecină, ori o cumătră, începe să fugă spre casă, țaranca după el, și dau năvală-n odaie pe întrecute. Vorba e: cine ajunge mai întâi să sufle în borș. Dacă suflă stăpâna casei mai întâi, o să mănânce borșul în pace; dacă nu, are să i se întâmple cine știe ce supărare pe vremea cât va ține borșul. Și de obicei îi vine vro supărare - căci ele vin multe -, dar nu din pricina suflării-n borș.

Țăranul crede așa: «Și cumătra asta a noastră vine pe la noi numai ca să ne sufle-n borș», adică să ne prevestească rele.»

În lumea satului s-au pierdut expresii, ce cu greu le găsim – astăzi - înțelesul.

Coșbuc ne explică zicătoarea „**Opt cu a brânzei**”:

«Du-te opt cu a brânzei» e o înjurătură: du-te unde vrei, că puțin îmi pasă, du-te măcar la dracul. Cu același înțeles: «du-te pe unde și-a spart dracul opincile și pe unde și-a înțercat copiii», «du-te unde și-a dus mutul iapa și surdul roata» și «să te întorci când te-oi dori eu!»

În povești se zice des: «și s-a dus câte zile-s într-un an».

În colinda plugușorului:

Și s-a dus nenea Troian

Câte zile într-un an,

iar în vorbirea zilnică auzi zicându-se: s-a dus câte zile-n postul mare, sau: cât ține postul mare.

Zicătoarea «**opt cu a brânzei**» spune tot același lucru.

Postul-mare ține șapte săptămâni. Întâia săptămână înainte de postul cel mare e numită săptămâna brânzei, căci în această săptămână nu-i oprită brânza. Prin urmare, zicătoarea spune: du-te șapte săptămâni ale postului și opt cu săptămâna brânzei. Adaosul «și nouă cu a ouălor», cum s-aude prin Muntenia, e fals. Poporul din alte părți nu cunoaște această întregire fără rost, căci o săptămână numită a ouălor nu există. Chiar dacă pe undeva s-ar numi așa vro săptămână, ea n-ar fi a noua înaintea Paștilor, ci tocmai a Paștilor, căci atunci se fac ouă roșii. Dar săptămâna Paștilor pretutindeni e numită «luminată». Adaosul s-a născut, se vede, numai din pricina asonanței.»

(va urma)

Marius Halmaghi

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xx-dumnezeu-are-duh-care-invie-si-sustine-omul-are-suflet-care-vrajeste-si-distruge-iar-animalele-au-bleasc-116670.html>

În: *Tribuna*, 15 mai 2016

← → ↻ www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xx-dumnezeu-are-duh-care-invie-si-sustine-omul-are-suflet-care-vrajește-si-distruge-iar-animalele-au-bleasc-116670.html ☆

Arhiva Anunturi online Tribuna sporturilor Publicitate Redactia Tipotrib E-mail Telefon Facebook

Tribuna

Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2016 - anul COȘBUC (XX): Dumnezeu are duh care învie și susține, omul are suflet care vrăjește și distruge, iar animalele au bleasc!

Facebook Share 0 Tweet 0 Share New

📅 15.05.2016 22:42 📄 1327 vizualizari 💬 0 comentarii

Tribuna Sibiu